

Povijest 20. st. kroz 2000 izložaka ambalaže

Piše Patricia Kiš

Kutijica za čaj od kamilice stare zagrebačke ljekarne K orlu, koju je slučajno našao prije tri desetljeća, potaknula je dr. Antu Rodina na skupljanje odbačenih ambalaža. U međuvremenu, zbirka je narasla na šest tisuća predmeta, s godinama rasla je i njihova vrijednost, a Rodin je, zajedno sa suprugom, Gradu Zagrebu donirao dvije tisuće ambalaža. Iako Rodinova zbirka obuhvaća predmete stare nekoliko stotina godina, donirana zbirka obuhvaća mahom povijest ambalaže iz 20. stoljeća. Izložba koja je otvorena u Muzeju grada Zagreba s ambalažama koji na specifičan način govore o povijesti prošloga stoljeća prerast će u stalni postav.

U zbirci su najviše zastupljene boce za različita alkoholna i bezalkoholna pića, potom ambalaža za kozmetiku i lijekove.

'505 sa crtom' iz 1935.

Osim što prati povijesna previranja, razvoj dizajna, zbirka ima i emotivnu vrijednost, neki od predmeta posjetiteljima će zasigurno biti i svojevrsnim vizualnim pandanom Madeline kolačića. O povijesnim previranjima, kao indikativni primjeri u zbirci, govore dvije boce za mineralnu vodu Jamničke kiselice, jedna je iz 1942., druga 1945. godine, poradi neimaštine, dizajn nije mijenjan,

nego je umjesto šahovnice aplicirana zvijezda. O neimaštini nakon Drugog svjetskog rata govori limenka za "Neva shampoo"; proizvod za pranje kose upakiran je u limenu ambalažu koja je prije služila za začine... Iz razdoblja prije Drugog svjetskog rata u zbirci se nalaze brojne boce za likere Pokorny, Arko i Patria, s izvrsnim naljepnicama, a neke od njih preuzima nasljednica, socijalistička tvornica Marijan Badel. Što se tiče kozmetike i lijekova, poseban su raritet proizvodi koji se teško održavaju, jer se nalaze u kartonskim kutijama. Brojni lijekovi govore kako o dizajnu, tako i o nazivima zagrebačkih ljekarna prije Drugog svjetskog rata: K anđelu, K svetoj Mariji, K crvenom križu, Srcu Isusovu... Što se tiče dizajna, posebno su zanimljivi proizvodi parfemskih bočica koji "moraju privući pozornost oka jednako kao i nosa", poput Bourjorova mirisa "Soir de Paris"...

Iz zbirke treba izdvojiti i dizajn limene kutije bombona "505 sa crtom", 1935, limenu kutiju za "Meinl TEE", 1935, reklamu za bijelu kavu Divka iz 1942., te reklame iz časopisa "Svijet" s izvrsnim ilustracijama za industrijske i ine proizvode (reklama za Radion, reklama za Vim nalaze se u zbirci). Arhitekt Željko Kovačić ponovno se pokazao izvrsnim izborom za postav zbirke; stara ambalaža izložena je na

način kao što je bila izlagana u trgovinama, izlozima ili na sajmovima. Fotografija štanda tvornice "Arko" na zagrebačkom zboru ili fotografije interijera trgovina iz "zlatnog doba oblikovanja dućana" poslužili su mu kao inspiracija, a kao dobro rješenje za vizualno odjeljivanje pojedinih tematskih cjelina pokazali su se stepeničasti podesti.

"Kad nađem negdje na ambalažu, nemam mira dok je ne uzmem i donesem

Limenka za 'Neva shampoo' iz 1955. godine

kući", kaže Ante Rodin, koji se u skupljanju ambalaže nije libio prekapanja po mnogim smetlištima, a svaku avanturu pratile su i posebne dogovštine.

Svjedok potrošačke revolucije

"Susret" s ambalažom dogodio se gotovo prije pola stoljeća u Finskoj, gdje je Rodin bio fasciniran "količinom ambalaže koja se troši u zapadnim zemljama", i nakon toga nastaje njegova prva knjiga "Ambalaža od valovitog kartona", slijedi djelo "Pakovanje u industriji" i niz knjiga povezanih s ovom tematikom. Naravno, kako bi se nešto pronašlo na otpadima, za skupljanje ambalaže nije dovoljno samo posegnuti prema otpadištima, potrebna je široka erudicija, poznavanje koje seže od povijesti umjetnosti do povijesti tehnologije. Zbirka, koju su zajedno s Rodinom obradili Nada Premerl i Vjeročka Rukavina, pandan je svjetskim zbirkama ambalaže u Glochesteru, Heidelbergu, kao i Muzeju stare ambalaže u San Franciscu.

Zbirka koju je dobio grad Zagreb govori o industrijskoj i potrošačkoj revoluciji 20. stoljeća, o likovnom dometu domaćih dizajnera, i, naravno, o povijesnim previranjima.